

Veerand tööandjatest jätab ka pärast kutsehaiguse diagnoosimist ohuteguri hindamata

Silja Soon
töötervishoiu peaspetsialist

Eelmisel aastal korraldas Tööinspektsioon sihtkontrolli, uurimaks, kuidas mõjutab kutsehaiguse diagnoosimine ettevõtte töötajal tööandja edasist käitumist. Kahjuks tuleb tõdeda, et 24% juhtudest jätvad tööandjad ka pärast kutsehaiguse diagnoosimist haiguse põhjustanud ohuteguri objektiivselt hindamata ning riskianalüüs jääb selles osas täiendamata enam kui kolmandikul juhtudest.

Sihtkontrolli eesmärgiks oli välja selgitada, kas ettevõtetes, kus on töötajatel diagnoositud kutsehaigusi, on rakendatud piisavalt abinõusid samalaadsete juhtumite ärahoidmiseks. Selle käigus külastasid töötervishoiu tööinspektorid 2011. aasta jooksul 80 ettevõtet, kus aastatel 2005–2010 oli registreeritud kutsehaigusi, mida Tööinspektsioon oli ka uurinud.

Sihtkontroll hindas tööandja tegevust, arvestades kahte kriteeriumit: kas tööandja on tööinspektori uurimiskokkuvõttes toodud meetmeid rakendanud ning milliseid meetmeid tööandja ise on kutsehaigestumise raporti alusel ette näinud samalaadsete juhtumite ärahoidmiseks. Nende aspektide jälgimine on oluline, kuna iga kutsehaigestumise juhtumi uurimine

peaks andma vastuse, miks töötaja haigestus, ning peale vastavat uurimist oleks võimalik järgnevaid haigestumisi vältida.

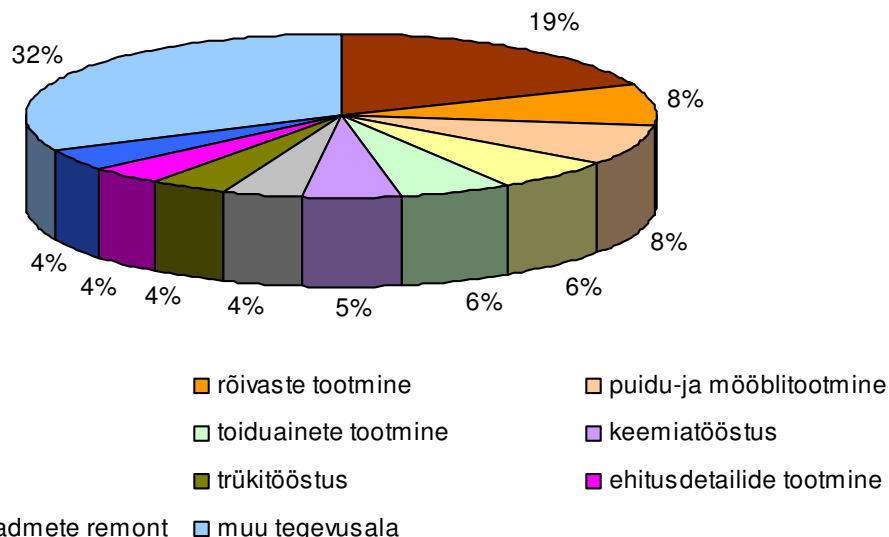
Lisaks sellele, et sihtkontroll tõi välja murekohana ohutegurite alahindamise ka veel pärast kutsehaiguse diagnoosimist, märkasid töötervishoiu tööinspektorid puudujääke töötajate juhendamises. Nii näiteks ei täiendanud kutsehaigust põhjustanud ohutegurite osas juhendeid enam kui pooled tööandjad ning täiendjuhendamist ei viidud läbi 29% ettevõtetest.

Tervisekontrollide korraldamisel on tööandjad olnud pisut hoolikamad – ainult 12,5% ettevõtetest on jätnud tervisekontrolliga hõlmamata samalaadse ohuteguriga kokku puutuvad töötajad ja töötervishoiuarsti otsuseid ei järgi 16% tööandjatest.

Kutsehaiguse uurimiskokkuvõttes esitatud meetmeid ei ole või on vähe rakendatud 14% ettevõtetes, enda koostatud raportis toodud meetmeid ei ole rakendatud 10% ettevõtetes.

Ettevõtetes, kus avastati eespool nimetatud puudusi, koostas tööinspektor ka ettekirjutuse, kohustamaks tööandjat rakendada abinõusid samalaadsete kutsehaigestumiste vältimiseks.

Sihtkontrolliga haaratud tööandjad tegevusala lõikes

Tööandjad kipuvad arvama, et kutsehaigust ennetab tervisekontroll

Sihtkontroll andis küllalt ülevaatliku pildi sellest, kas tööandjad soovivad edaspidi vältida kutsehaigestumisi oma töötajate hulgas või mitte, ning kahjuks tuleb nentida, et probleeme esineb veel küllaga. Millegipärast on tööandjate hulgas levinud arvamus, et tööga seotud tervisehäireid saab ennetada peamiselt tervisekontrolliga töötervishoiuarsti juures. Kahjuks ei ole see nii – tervisekontroll ei ole haigusi ennetav tegevus, vaid pigem fakti nentiv, ning näitab ainult, kas on juba probleeme kujunenud või veel mitte. Tööga seotud haigestumisi saab vältida vaid töökeskkonda parandades, järjepidevalt erinevaid töökeskkonna riske tuvastades ja otsides abinõusid, et riskid oleks välditud või nende mõju vähendatud.

Sihtkontrolli tulemustele tuginedes saab tööandjad jagada kahte suurde gruppi: need, kes soovivad, et töötajad oleksid töökeskkonnas terved ja jõuaks töötada, ning need, kes arvavad, et iga haige töötaja asemele saab alati valida uue kahe-kolme soovija seast. Kahjuks võivad aga lõppeda

niimoodi ukse taga järjekorras olevad terved töötajad ükskord otsa ning seejuures on ühiskond täis inimesi, kel on mõni tööga seotud tervishäire.

Ka negatiivse kogemuse kaudu saab olukorda parandada

Mida soovitada tööandjatele? Oluline on õppida igast kutsehaigestumise juhtumist (ka negatiivne kogemus on kogemus!), et edaspidi saaks haigust põhjustanud ohutegureid töökeskkonnas paremini vältida. Meeles tuleb pidada, et kutsehaiguse vältimise esmaseks abinõuks saab olla ainult tervem töökeskkond. Kui endal mõtted otsas, mida saaks paremini teha, võiks otsida abi ja teavet oma eriala spetsialistidelt.

Lähtudes üldpildist, mis avanes sihtkontrolli läbiviinud inspektoritele, tuleb kutsehaigustega seotud riskide maandamisele piisava tähelepanu pööramiseks ilmselt tulevikuski küsimusel silma terasemalt peal hoida ja tõenäoliselt on vaja mõne aasta pärast taolist sihtkontrolli korrata.

Probleemkohti aitaks leevendada koolitused ja kontrollitööohutusnõuete täitmise üle

Sirje Kremm
töötervishoiu tööinspektor

Kas tööandjad rakendavad piisavalt abinõusid kutsehaiguste ennetamiseks? Sihtkontrolli käigus selgus, et paberil küll, kuid tegelikkuses kahjuks mitte.

Sihtkontrolli tehes paistis silma, et kutsehaiguste ennetusmeetmete rakendamisel on väga sageli probleemiks tööandjate suutmatuse kehtestatud töötervishoiu- ja tööohutusnõuete täitmist regulaarselt jälgida. Levinud on arvamus, et kui on koostatud ohutusjuhend ergonomiliste töövõtete rakendamisest või ülekoormuskahjustuste ennetamisest ning töötajatelt võetud allkirjad selle tundmise kohta, siis töötajad on ohutud töövõtted omandanud. Tegelikult enamus kutsehaigeid ei mäleta ohutusjuhendis toodud nõudeid. Tööandjad ei ole ka nõudnud kehtestatud reeglite täitmist ja töötajate ohutusjuhendamise on sageli puudulik. Tööandjad on riske küll hinnanud ja näinud ette isikukaitsevahendite kandmise kohustuse, kuid arvatakse, et töötajale eraldatud isikukaitsevahendite kasutamine on tema enda valik. Isikukaitsevahendite kandmine on sageli ebamugav ja töötajad ei kasuta neid, kui tööandjad ei nõua seda piisavalt järjekindlat.

Puudulik kipub olema ka tööandjate teadlikkus ergonomiast, mistõttu ei suudeta näha sundasenditest ja korduvatest liigutustest tingitud tervisekahjustusi. Kindlasti on selles osas vaja tugevdada koostööd töötervishoiuarstidega.

Suureks probleemiks on tööandjate ja töötajate koostöö. Töötajad on enamasti töölt juba lahkunud, kui vormistatakse kutsehaigus, ja varajaste tervisevaevustega ei pöördu tööandja poole, et töökoormust kergendada. Siin peaks julgustama töötajate esindajaid rohkem tööandjaga koostööd tegema, et ennetada raskemaid tervisekahjustusi.

Positiivne on, et tööandjad üldiselt siiski mõtlevad ettevõtte ohuolukordadele ja kui on kutsehaiguse juhtumid registreeritud, siis tehakse täiendav riskide hindamine ja viiakse läbi

täiendav juhendamine. Seejuures kahjuks unustatakse aga, et täiendjuhendamist on vaja korrata seni, kuni ohutud töövõtted on kujunenud harjumuseks. Õpetamise metoodika piirdub pahatihti vaid allkirja võtmisega.

Puudulik on ka sisekontroll töö ja puhkeaja kasutamise osas. Puhkepausid on ette nähtud töövõime taastamiseks ja lihasingete lõõgastamiseks, kuid sageli neid nõudeid ei täideta – tükitöö puhul ei tehta pause või tehakse suitsupaus. Sageli ei kasuta tööandjad ka töötervishoiuarsti soovitusi ja ettepanekuid töö paremaks korraldamiseks.

Toon ka ühe kontrolli käigus kogetud positiivse näite. Haiglatöötaja erakorralise meditsiini osakonnas võttis patsiendilt analüüse ja sai torkevigastuse C-hepatiidi viirusega saastunud süstlanõelaga. Uurimise käigus selgus, et töötaja rikkus ohutusnõuet. Ohutusjuhendis oli kohustus asetada koheselt teravad esemed märgistatud konteinerisse, mis asetses teiselalal laual. Töötaja jättis nõela püstiasendis patsiendi kõhule neerukaussi. Ümber pöörates torkas töötaja endale nõela vasakusse käsivarde. Töötaja oli kogenud ja pika tööstaažiga, kuid igapäevatoos lihtsalt ohutus vahel ununeb. Tööandja rakendas koheselt abinõud samalaadsete kutsehaiguste ärahoidmiseks. Analüüsi täiendavalt bioloogilise ohuteguriga nakatumise võimalusi. Viidi läbi kõikidele töötajatele täiendav ohutusjuhendamine bioloogilise ohu ennetamisest ja ohutute töövõtete rakendamisest. Vaadati üle töökohad, selgitamaks välja, kas realselt on alati võimalik töötada ohutult. Jõuti järeldusele, et on vaja muuta sisekoolituse metoodikat, et töötajad ka teadmised omandaksid, ning tuua pikkadest ohutusjuhenditest välja oluline ja seda infot pidevalt korrata. Töötajate juhendamine toimub edaspidi regulaarselt, et ohutud töövõtted oleksid harjumuslikud. Tugevdati ka sisekontrolli ohutute töövõtete rakendamise üle. Otsustati, et kaastöötajad on kohustatud ohuolukordi fikseerima. Samuti premeeritakse nüüd töötajaid, kellel pole registreeritud tööohutusrikkumisi, spordiklubi pääsmetega.

Kutsehaiguste ennetamisel peaks tööandjad eelkõige järgima mõnda lihtsat põhimõtet:

- 1. Panustage praktilisele töötajate tööohutuskoolitusele!**
- 2. Nõudke iga päev tööohutusnõuete täitmist!**
- 3. Tööandjad, tehke koostööd töötajatega!**